

Aruanne kaitseväeteenistuskohustuse täitmisest riigis 2006. aastal

1. Sissejuhatus

Kaitseväeteenistuskohustuse täitmist 2006. aastal korraldas Kaitseministeerium kooskõlas “Kaitseväeteenistuse seaduse” 5. peatüki “Kaitseressursside Amet, kaitseväeteenistuse komisjon, arstlikud komisjonid”, 6. peatüki “Tegevteenistus” ja 7. peatüki “Reservteenistus” sätetega.

Kaitseväeteenistuskohustuse täitmise all mõistetakse käesolevas aruandes ajateenistuskohustuse täitmist, osavõttu õppekogunemistest, valmisoleku reservis ja valmidusreservis olekut. Ajateenistusse kutsumist korraldab Kaitseministeeriumi valitsemisala asutus Kaitseressursside Amet ning reservväelaste õppekogunemisele kutsumist ja nendega valmisoleku reservi lepingute sõlmimist ning valmidusreservi üksusesse määramist korraldab kaitseväe juhataja või temale alluvad ülemad. Aruandes on keskendunud kutsealuste ajateenistuskohustuse täitmisele ja reservväelaste õppekogunemistest osavõtule.

2. Kaitseväeteenistuskohustuslaste arvestus

Kaitseväeteenistuskohustuslaste (edaspidi *kaitseväekohustuslased*) arvestust peab Kaitseressursside Amet kaitseväeteenistuskohustuslike Eesti kodanike riiklikus registris (edaspidi *register*). Kaitseväekohustuslaste arvestuse all käesolevas aruandes mõistetakse 17-60-aastaste meeskodanike registri põhimääruse § 12 loetletud andmete kandmist registrisse ja andmete muudatuste kajastamist kaitseväekohustuslaste registri objektiks oleku ajal.

Seisuga 01.12.2006 oli registrisse kantud 325 936 kaitseväekohustuslaste andmed ehk 82% 396 903-st, mis on Statistikaameti andmeil seisuga 1. jaanuar 2006. a meeste arv vanuses 17-60 aastat. Alates 1.12.2005. a on registrisse lisandunud 11 954 kaitseväekohustuslast: 8457 kutsealust ja 6181 reservväelast s h 144 lepingulisest teenitusest lahkunud isikut. Ajavahemikul 1.12.2005-1.12.2006 on arvelt kustutatud 2068 kaitseväekohustuslast.

Kaitseväekohustuslastele on registris omistatud järgmine staatus (ees sulgudes 1.12.2005. a seis):

1) kutsealused	(31701)	40158
2) ajateenijad	(2290)	2247
3) asendusteenistuses		2
4) tegevteenistuses	(2998)	2854
4) reservväelased,	(194 964)	201145
sh valmidusreservis		1019
valmisolekureservis		32
5) eruväelased	(17)	27
6) arvelevõtmata	(17633)	13056, nendest 9206 kutsealust
7) arvelt kustutatud	(64379)	66447
Naissoost kodanikke	(191)	238

Seisuga 01.12.2006 oli arvel 98288 kutseelistesse aastakäikudesse (1978-1989) kuuluvat kaitseväekohustuslast, kes jagunesid järgmiselt (võrdluseks 2004. ja 2005. aasta andmed).

		Seisuga 01.10.2004	Seisuga 01.12.2005	Seisuga 01.12.2006
	Arvelevõetud kutseelistest aastakäikudest (1+4+5+6+7+8+9)	96959	91514	98288
1	Arvel kutsealuseid	32597	31 701	40158
	Nendest karistatud mittevabaduskaotusliku karistusega		2219	
2	Ajapikendus:	18496	13722	23585
2.1	haiguse või tervisehäire tõttu, KVTS § 53	3000	3804	3914
2.2	perekondlikel ja majanduslikel põhjustel	828	631	600
2.2.1	KVTS § 54 p 1	664	533	
2.2.2	KVTS § 54 p 2	164	98	
2.3	hariduse omandamiseks KVTS § 55 lg 2	14641	9271	16942
2.4	kandideerimiseks või valitaval ametikohal töötamiseks, KVTS § 55 lg 3	8	4	8
2.5	erandlikel asjaoludel Vabariigi Valitsuse otsusega § 57 lg 2	19		3
2.6	kaitseväeteenistuse komisjoni otsusega, KVTS § 41 lg 5 p 3		12	46
2.7	kõrgharidust omandama asunud ja valinud ajateenistuskohustuse täitmisele asumise aja, KVTS § 51 lg 3		1921	2072
3	Ei oma kehtivat ajapikendust		17 979	16573
	Incl. ei vasta kutsetele, hoiab kõrvale		388	1557
	Incl. andmed puuduvad		3175	2377
4	Vabastatud ajateenistusse kutsumisest ja kustutatud kaitseväeteenistuskohustuslaste riiklikust registrist tegevteenistuseks mittekõlblikud surnud EV kodakondsusest loobunud		27069	27900
5	Vabastatud ajateenistuskohustuse täitmisest ja võetud arvele reservis kõrgharidust omandama asunud, KVTS § 216 lg 1	9472	7639	6232
6	Vabastatud ajateenistusse kutsumisest ja võetud arvele reservis	1371	1459	2512
6.1	kandnud vabadusekaotuslikku karistust, KVTS § 59 lg 1 p 2	841	949	2102
6.2	teeninud mõne teise riigi sõjaväes, KVTS § 59 lg 2	10	7	7
6.3	saanud 28-aastaseks ajapikendustähtaja jooksul, KVTS § 59 lg 1 p 3	520	503	403
7	Ajateenistuskohustus täidetud	26004	21 356	19237
8	Ajateenistuses	1659	2290	2247
9	Asendusteenistuses			2

Seisuga 01.12.2006 oli arvel 40 158 kutsealust, kelle sünniaasta on 1978–1989. Võrdluseks Statistikaameti andmeid.

Sünniaasta	1989	1988	1987	1986	1985	1984	1983	1982	1981	1980	1979	1978	
Kaitseväeko- hustuslase staa- tuse tekkimise aasta	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999	1998	1997	1996	1995	
Ajateenistuses		25	270	601	594	478	157	61	38	12	7	4	2247
Asendus- teenistuses					1		1						2
Ajateenistus- kohustus täidetud			51	714	1263	1940	2538	2780	2517	2416	2434	2584	19237
Tegevteenis- tuseks mitte- kõlblikud; EV surnud, kodakondsusest loobunud	7	106	1049	2495	3395	3788	3754	3504	2860	2330	2297	2315	27900
Kõrgharidust omandama asunud kutse- alused, kes on vabastatud aja- teenistus- kohustuse täitmisest							5	17	1146	1796	1729	1539	6232
Kandnud vabaduse- kaotuslikku karistust	12	48	140	180	217	220	228	206	221	205	220	205	2102
Ajapikendus- tähtaja jooksul saanud 28- aastaseks												403	403
Teeninud mõne teise riigi sõjaväes					1		1	2		2		1	7
Arvel kutsealuseid	6473	9854	8575	4726	3141	2057	1724	1275	993	630	587	123	40158
Arvele võetud	6492	10033	10085	8716	8612	8484	8407	7845	7775	7391	7274	7174	98288
Arvele võtmata	3630	0	0					5576					9206
16-aastaste arv Statistikaameti andmeil	11055	11172	11264	10780	10645	10886	10938						
16-aastaste arv seisuga	01.01. 2006	01.01. 2005	01.01. 2004	01.01. 2003	01.01. 2002	01.01. 2001	01.01. 2000						
Mittekodanikud	952	1139	1179	2064	2033	2402	2531						

Statistikaameti andmeil oli seisuga 1. jaan. 2006. a 115 053 meest vanuses 17-27 aastat.

Registris arvel olevate kutsealuste haridus:

Omandatud haridus	Kutsealuste arv	%
kõrgharidus	1503	3
keskharidus	14755	37
põhiharidus	19859	49
algharidus	1765	4
teadmata	2726	7
Kokku	40158	

Kaitseministri 8. veebruari 2001. a määruse nr 3 “Kaitseväelase haridustaseme ja kvalifikatsiooni nõuded” § 2 alusel peab alates 01.03.2006 olema ajateenijast sõduril vähemalt põhiharidus. 1.12.2006. a seisuga ei kutsuta ajateenistuskohustust täitma 1765 algharidusega kutsealust, kuid ei ole välistatud, et enne 28-aastaseks saamist omandab osa neist põhihariduse.

Registris arvel olevad kutsealused jagunevad elukoha järgi:

Harjumaa	32,8 %
Tartumaa	11,3%
Ida-Virumaa	11,2%
Pärnumaa	7,0 %
Lääne-Virumaa	5,4%
Viljandimaa	4,4 %
Saaremaa	4,2%
Võrumaa	3,8%
Jõgevamaa	3,3%
Järvamaa	3,0%
Raplamaa	2,7%
Välismaal	2,7%
Põlvamaa	2,6%
Valgamaa	2,4%
Läänemaa	2,2%
Hiiumaa	1,0%

Elukohajärgselt on kutsealused väga ebahühtlaselt jaotunud ning alaliselt välismaal viibivate kutsealuste arv on võrdne väiksemas maakonnas elavatega.

3. Kaitseväeteenistuskõlblikkuse määramine

Registris arvel olevad kutsealused jagunevad teenistuskõlblikkuse järgi:

Kaitseväeteenistuskõlblikkus	Kutsealuste arv	%
tegevteenistuseks kõlblikud	5141	13
tegevteenistuseks kõlblikud piirangutega	2444	6
tegevteenistuseks ajutiselt mittekõlblikud	3914	9,8
kaitseväeteenistuskõlblikkus määramata	28612	71,2
Kokku	40111	

Ajavahemikul 1.12.2005-1.12.2006 tehtud 9243 tegevteenistuskõlblikkuse määramise otsuse alusel jagunesid kutsealused järgmiselt:

Tegevteenistuskõlblikkuse aste	Kutsealuste arv	%	
Tegevteenistuseks kõlblik	2124	23	
Tegevteenistuseks kõlblik piirangutega	1216	13,2	
Tegevteenistuseks ajutiselt mittekõlblik	2635	28,5	Suunatud uuringutele
Tegevteenistuseks mittekõlblik	3268	35,3	Antud staatus "arvelt kustutatud"
Kokku	9243		

Arvelolevast 40158-st kutsealusest on arstlik komisjon läbitud 11 546-l. Tegevteenistuseks kõlblikuks, tegevteenistuseks kõlblikuks piirangutega ja tegevteenistuseks ajutiselt mittekõlblikuks on ajavahemikul 1.12.2005-1.12.2006 tunnistatud 5975 ning 5571 kutsealuse kohta on arstliku komisjoni otsus tehtud enne 1.12.2005. a.

Kutsealustel esinenud tervisehäired 1.12.2005-1.12.2006 tehtud otsuste alusel.

Haigused	Tegevteenistuseks kõlblikud	Tegevteenistuseks kõlblikud piirangutega	Tegevteenistuseks ajutiselt mittekõlblikud	Tegevteenistuseks mittekõlblikud	Kokku	% valimist
Lihaskonna- ja sidekoehaigused (M00-M99)	794	644	967	1212	3617	39,1
Psüühika- ja käitumishäired (F00-F99)		147	422	650	1219	13,2
Vereringeelundite haigused (I00-I99)			240	245	485	5,3
Hingamiselundite haigused (J00-J99)	157				157	1,7
Silma- ja silmamanuste haigused (H00-H59)	644	119			763	8,2
Muud	529	306	1006	1161	3002	32,5
Kokku	2124	1216	2635	3268	9243	

Ajavahemikul 1.12.2005-1.12.2006 diagnoositi arstlikel läbivaatustel 39,1% kutsealustest lihaskonna- ja sidekoehaigused. Tegevteenistuseks kõlblikuks tunnistatud kutsealustel olid esinemissageduselt teisel kohal silma- ja silmamanuste haigused, samas kutsealustel, kes tunnistati

tegevteenistuseks kõlblikuks piirangutega, tegevteenistuseks ajutiselt mittekõlblikuks ja tegevteenistuseks mittekõlblikuks, olid esinemissageduselt teisel kohal psüühika- ja käitumishäired.

4. Ajateenistusse kutsumine

Ajateenistusse planeeriti 2006. aasta jooksul kutsuda (kaitseministri 11.11.2005. a määrus nr 33 "Kutsealuste ajateenistusse kutsumise tähtajad ja kutsealuste arvuline jagunemine kaitseväge üksuste vahel 2006. ja 2007. aastal) 2389 kutsealust, kuid ajateenistuskohustust asus täitma 2432 kutsealust.

KSAP 2010 alusel lõpetati ajateenijate väljaõpe JVÕK Pärnu ÜJP- s, mille tõttu korrigeeriti (- 212 kutsealuse võrra) ajateenistusse kutsutavate arvu.

Ajateenistusse kutsutud kutsealuste iseloomustus

Kutsumise tähtaeg	Kutsealuste arv Plaan/ajateenistusse asunud	Kaitsevæeteenistuskõlblikkuse aste		Omandatud haridus			
		Tegevteenistuseks kõlblikud	Tegevteenistuseks kõlblikud piirangutega	Kõrgharidus	Keskharidus	Põhiharidus	
2. nädal	197/202	128	74	4	122	76	
15. nädal	20/24	18	6		14	10	
27. nädal	1014/1046	757	289	51	872	123	
40. nädal	1158/1160	783	377	61	870	229	
Kokku	2389/2432	1686	746	116	1878	438	
% kogu arvust		69,3	30,7	4,7	77,2	18,1	

Ajateenistusse kutsutavate kutsealuste arv	Väljastatud kutseid	Kätetoimetamata kutseid	Kättesaadud kutsed	Esitatud taotlusi uueks arstlikuks läbivaatuseks, ajapikenduseks	Rahuldatud taotlusi
2389	4637	566	4071	1522	1096
	194,1%	12,2%	87,8%	37,4%	72%

Arvestades väljasaadetud kutsete hulka ja rahuldatud taotlusi ajapikenduse saamiseks, uueks arstlikuks komisjoniks, jäi ajateenistusse ilmumata 311 kutsealust s. o 7,6 % neist, kes said kutse kätte või 10%, kui arvestada ka rahuldatud taotlusi.

5. Ajateenistus

2006. aastal ajateenistusse kutsututest vabastati ajateenistusest enne ajateenistustähtaja lõppemist 357, neist 10 perekondlikel põhjustel ning ülejäänud kaitseväe arstliku komisjoni otsuse põhjal.

Kutsealuste nõrk tervis on suurendanud ajateenistusest väljalangenute osakaalu enne ajateenistustähtaja lõppemist. Teenistusekutsutute arvust moodustab see 15%. Lisaks ei kvalifitseeru tervise-, riigikeele valdamise- ja haridusprobleemide tõttu keskmiselt 3% ajateenijatest sõjaaja ametikohtadele.

Seoses kutsealuste vaegkutsumisega ajateenistusse 2005. aasta II poolaastal ning seoses väljalangevuse suurenemisega ajateenistuse jooksul tuli kaitseväel oluliselt korrigeerida üksuste planeeritud ettevalmistamist 2005. aasta II poolel. Edasi lükkus Jalaväebrigaadi luurekompanii luurerühma ja tankitõrjeraketikompanii tankitõrjeraketirühma ning jalaväepataljoni jalaväekompanii ühe rühma, samuti linnavõitluspataljoni luurerühma ja kahe tulejuhtimisjao ettevalmistamine.

6. Õppekogunemised

Kaitseministri 21. oktoobri 2005. a määruse nr 32 “Kaitseväe ja Kaitseliidu 2006. aasta õppekogunemiste aegade ja neist osavõtivate reservväelaste arvu kehtestamine” ja kaitseministri 7. aprilli 2006. a määruse nr 11 “Kaitseministri 21. oktoobri 2005. a määruse nr 32 “Kaitseväe ja Kaitseliidu 2006. aasta õppekogunemiste aegade ja neist osavõtivate reservväelaste arvu kehtestamine” muutmine alusel määrati kutsuda 2006. aastal õppekogunemistele 1123 reservväelast, nendest 837 kaitseliitlast.

Maakaitsepataljoni ekvivalent osales õppusel “Kevadtorm 2006”, seega täideti püstitatud ülesanne. I kategooria täiendusreservi suurtükiväegrupi staabi- ja teeninduspatarei allüksuste ning kahuripatarei õppekogunemine täideti isikkoosseisu osas 67% ja keskalluvusega transpordipataljoni staabi- ja lahingumoonaveokompanii õppus täideti isikkoosseisu osas 62%. Kaitseliidu baasil komplekteeritava maakaitsepataljoni allüksuste sügiseste õppekogunemiste täituvuseks oli keskmiselt 26%.

Õppekogunemistel osales kokku 48% kutsutud reservväelastest, sealhulgas Kaitseliidu baasil komplekteeritavate üksuste osas 52% ning ajateenistuse baasil komplekteeritavate üksuste osas 40%, mis näitab kaitseliitlaste veidi suuremat motiveeritust.

7. Järeldused

Andmekvaliteet kaitseväeteenistuskohustuslike Eesti kodanike riiklikus registris paraneb.

Nooremate aastakäikude lõikes on suurenenud elukohaandmeteta kutsealuste osakaal: 1989 aastakäigu 6473-st 392 ehk 6%.

Üle poolte (55,3%) kutsealustest elab registri andmetel Harju-, Tartu-, ja Ida- Viru maakonnas. Nimetamisväärne osa kutsealustest (2,7%) elab alaliselt välismaal.

Ajateenijaid iseloomustavad sellised näitajad nagu haridustase ja riigikeele valdamine on samad, mis 2000. aastate alguses.

Paratamatult on tegevteenistuseks piirangutega kõlblike kutsealuste arv kasvanud, kuna arstliku komisjoni läbinud kutsealuste teenistuskõlblikkuse üldine jaotumine on muutunud.

Suuremaks probleemiks oli 2. ja 27. nädalal toimuvate “eelkutsete” komplekteerimine. Nimetatud eelkutsed on orienteeritud kõrgendatud näitajatega kutsealustele, kes kvalifitseeruksid nooremallohvitseride ja teistele keerukamat ettevalmistust nõudvatele ametikohtadele. Kahjuks ei haaku kutsete kalender akadeemilise kalendriga ja seetõttu kaotab Kaitseressursside Amet suure arvu vahetult keskhariduse omandanud kutsealuseid, kellel on õigus ajapikendusele sisseastumiseksamite sooritamiseks.

2006. aastal tehti rida muudatusi kaitseväeteenistuse seaduses, mille tingisid 2005. aastal toimunud arvestus- ja teenistusse kutsumise süsteemi muutmine. Muudatused võimaldavad Kaitseressursside Ametil tõhusamalt korraldada ajateenistusse kutsumist ja parandavad kutsealuste õiguskuulekust.

2006. aastal valmistati ette kutsealuste psühholoogilise testimise süsteem, mida kasutatakse alates 2007. aastast kutsealuste sobivuse määramiseks.

2006. aastal valmistati ette uued ajateenijate igakuise toetuse määrad, mis jõustusid 01.01.2007 ja mis võimaldavad ajateenijal säilitada ühiskonnas väljakujunenud elustandardit ning aitavad lahendada perekondlikke ja majanduslikke probleeme, mis tekivad ajateenistuskohustuse täitmisele asumisel.

8. 2007. aasta tegevused

Kõik ajateenistust korraldavad institutsioonid on tõdenud, et juhtide eelvalikul põhinev ja erineva kestusega ajateenistus ei ole ennast õigustanud. Lahenduseks on universaalse eelkutseta ajateenistuse kehtestamine ning juhtide valik loomulikult teel.

Ühe kitsaskohana peab mainima Kaitseressursside Ameti arstlike komisjonide piiratud töövõimet, mis takistab ajateenistusse ja õppekogunemistele kutsumise tõhusat korraldust. Tuleb leida lahendused arstlike komisjonide jõudluse tõstmiseks, optimeerida teenistuskõlblikkuse määramise protsessi ja kriitiliselt üle vaadata teenistuskõlblikkuse hindamise kriteeriumid.

Kaitsevärke värbamine, millest ajateenistusse kutsumine on üks spetsiifiline osa, on senini toimunud killustatult. Tuleb alustada ühtse ja kõiki personalikategooriaid hõlmava kaitseväre värbamissüsteemi loomist.

Jätkub mobilisatsiooni riikliku keskregistri ja ühtlasi kaitseväeteenistuskohustuslike Eesti kodanike riikliku registri kui mobilisatsiooni riikliku keskregistri osa arendamine.

Jürgen Ligi
Kaitseminister